

Depremden korunmanın yolu yerleşim bölgelerini taşımak değildir

Kütahya'nın Simav ilçesinde 19 Mayıs 2011 tarihinde saat 23:15'te Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi verilerine göre 5,9; Deprem Araştırma Enstitüsü verilerine göre ise 5,7 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Deprem İstanbul, Ankara, Çanakkale, Bursa, Balıkesir, Yalova, Eskişehir ve Afyonkarahisar ilerinde de hissedildi.

İki kişinin yaşamını kaybettiği depremde Simav'da ve çevre yerleşim bölgelerinde 112 bina tamamen yıkıldı, 2437 bina oturulamayacak düzeyde hasar gördü, 3899 yapı ise oturulabilir ancak hasar görmüştür.

Depremin hemen sonrasında İnşaat Mühendisleri Odası Bursa Şube'miz üyelerinden oluşan bir heyet deprem bölgesine giderek ön incelemelerde bulundu ve rapor hazırladı. Daha sonrasında ise Odamız Afet Müdahale Hazırlık Kurulu üyeleri bölgede kapsamlı bir çalışma yaptılar ve çalışmalarını raporladılar. Her iki raporu da sizlerle paylaşacağız ancak öncesinde Simav depreminin bir kez daha hatırlattığı deprem gerçeğimiz ve deprem "hazırlıklarımız" ile ilgili bazı hususlara dikkat çekmek istiyoruz:

Geçtiğimiz Mart ayında Japonya da meydana gelen 9,0 büyüklüğündeki deprem sonrasında hiçbir binada depremden kaynaklı yıkım yaşanmamış, can kayıplarının neredeyse tamamı tsunami felaketinden kaynaklanmıştı. Ancak Kütahya'nın Simav ilçesinde meydana gelen, Japonya depremiyle büyüklük hususunda kıyaslanmayacak olan 5,9 büyüklüğündeki bir deprem bile ne yazık ki ülkemizde can kayıplarına ve binaların yıkımına neden olmuştur. Bu durum gerek bina stokumuz, gerek halkımızın deprem eğitimi konusunda bizlere önemli ipuçları vermektedir.

Meslek Odaları ve bilim insanları her fırsatta ülkemizin deprem gerçeği ve buna ilişkin alınması gereken önlemler ile ilgili uyarılarda bulunmaktadır. Yetkililer bilim ışığında hazırlanan çözüm yöntemlerini hayata geçirmeyi bir tarafa bırakarak Simav ilçesini belirlenecek uygun bir bölgeye taşıma planlarını bizlere "çözüm" olarak dayatmaktadırlar. Oysa Türkiye topraklarının yüzde 92'sinin deprem tehlikesi altında olduğu unutulmaktadır.

Diğer taraftan Türkiye nüfusunun yüzde 71'inin 1. ve 2. derece deprem bölgelerinde, 3. ve 4. deprem bölgelerinde yaşayan nüfus dâhil edildiğinde toplam nüfusun yüzde 98'i deprem tehdidi altında bulunduğu; sanayi kuruluşlarının yüzde 98'inin, barajların yüzde 95'i'nin deprem bölgelerinde kurulduğu ve enerji kaynaklarımızın ise yaklaşık yüzde 41'i birinci derece deprem bölgelerinde yer aldığı hatırlanmalıdır.

Dolayısıyla depremden korunmanın yolu yerleşim alanlarını taşımak değil, mevcut yapıları deprem riskine karşı güçlendirmek, yapılacak binaları ise deprem yönetmeliklerine uygun inşa etmektir.

İnşaat Mühendisleri Odası daha önce defalarca Türkiye'nin deprem tehlikesi karşısında ivedilikle alınması gereken önlemlerin neler olduğunu yetkililer ve kamuoyuyla paylaşmıştır. Simav depremi bir kez daha bu önlemlerin neler olduğunu hatırlatma ihtiyacı doğurmuştur.

Bu kapsamda

Sorunlu olduğu bilinen mevcut yapı stokumuzun bir an evvel yapı envanteri çıkarılmalıdır.

TÜİK verilerine göre 15 milyon civarında olduğu tahmin edilen bina stokumuzun %40'ı kaçak ya da ruhsatsız, % 67'sinin ise yapı kullanma izni yoktur.

Depreme hazırlıklı olmak için mevcut binaların yenilenmesi veya güçlendirilmesinin yanı sıra yeni yapılacak binaların depreme karşı dayanıklı olarak inşa edilmeleri sağlanmalıdır.

Kentsel ve kırsal alanlarda yerleşim yeri seçiminde, planlama ve yapılaşma karar süreçlerinde ülkemizin afet gerçeği göz önünde bulundurulmalı, yeni yerleşim yerleri fay hatları, dere yatakları, heyelan bölgelerinde inşa edilmemelidir.

Popülist yaklaşımlardan vazgeçilmeli kaçak yapılaşmaya müsaade edilmemeli, üretilecek tüm yapıların mühendislik ve mimarlık hizmeti alması sağlanmalıdır.

Yapı üretim sürecinin sağlıklı şekilde denetlenebilmesi için; Yapı denetim sistemi mevzuat ve uygulama yanlışlıklarından arındırılmalıdır.

Bir kamu hizmeti olarak değerlendirilmesi gereken yapı denetim sisteminin piyasa ilişkileri üzerinden şekillenmesine izin verilmemelidir.

Bu gün ülkemizde sadece konut tipi özel yapılar yapı denetimi sistemi ile denetlenmektedir. Ancak TOKİ, KİPTAŞ ve benzeri kurumlar tarafından inşa edilen binalar yapı denetim sistemine dâhil değildir. Depremin felakete dönüşmemesi için öncelikle kamu yapıları dâhil tüm inşaatlar yapı denetim sistemine tabi tutulmalı; bunun yanı sıra, su yapıları, tehlikeli atık depolama tesisleri vb.lerinin sağlıklı denetlenebilmesi için gerekli mevzuat ve mekanizmalar oluşturulmalıdır.

Kentsel dönüşüm projeleri, yeni rant alanları yaratmak amacıyla değil, afet riskini en aza indirmek ve kent güvenliğini sağlamak amacıyla yapılmalıdır.